

crtež-izazov slici

Galerija Kulturnog centra RU „Radivoj Ćirpanov“
Novi Sad
jun—jul 1980.

Galerija 73
Beograd
Septembar 1980.

Organizator: Kulturni centar Radničkog univerziteta
Izdavač: Radnički univerzitet
Katalog: Ljiljana Bjelica, Lazar Simonović,
Fotografije: Nikola Stojanović
Štampa: Foto savez Jugoslavije

U dosadašnjoj likovnoj praksi crtež je većito smatran pripremnom fazom slike. Međutim, u jednom dugotrajnijem procesu on je evoluirao do likovne discipline potpuno autohtonog dejstva. Puna autonomija crteža je ostvarena u aktuelnom trenutku likovnih kretanja zahvaljujući određenim parametrima na planu estetsko socijalnih događaja.

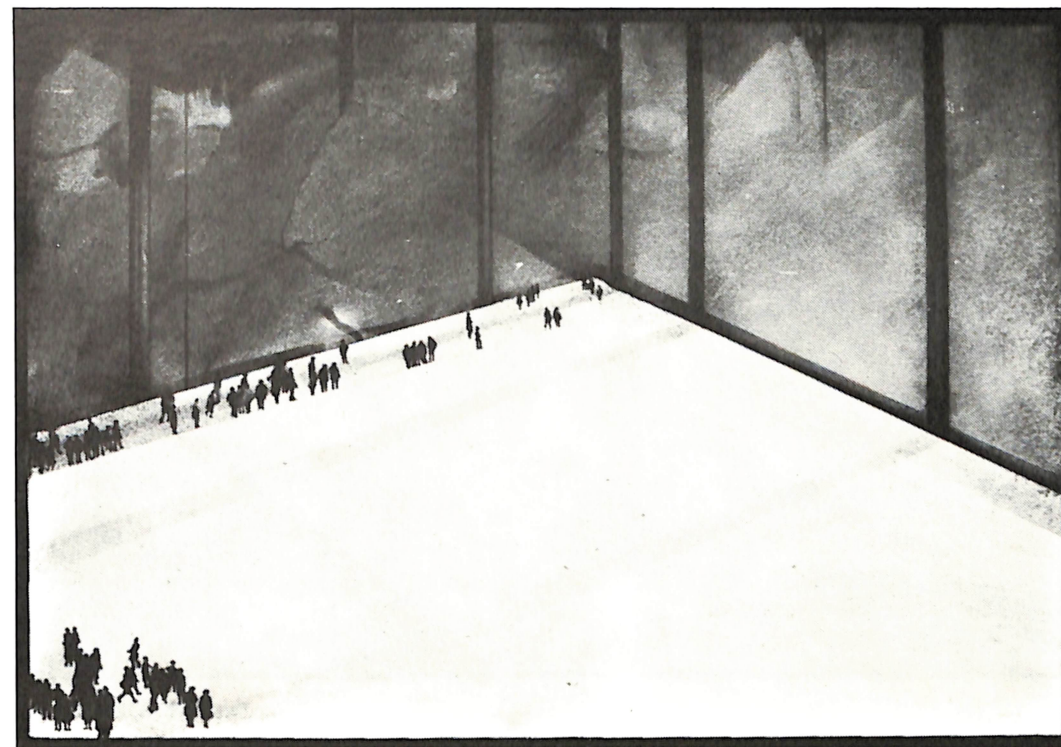
Samo-sebi-dovoljno delo crtež je postao u vreme obnavljanja realističkog slikarstva, nastupom nove figuracije i novog realizma. Slika je ponovo postala čin „integralnog viđenja i izražavanja sveta kroz dijalektiku svih moći spoznaje i izraza“ (D. Kalajić). U tom procesu, u jednom vremenu slike i vizuelnih komunikacija, afirmisan je ponovni susret slike i fotosa. Uticaj fotografije je veoma bitan na razvoj radikalnijih oblika realizma; taj se uticaj postepeno i sve značajnije reflektovao i na crtež, mada je u početku izgledalo da do takvog ishoda neće doći. Međutim, alijenacijska problematika dostiže univerzalnije razmere i uslovljava i nameće odnos prema plastičnoj celini (slike, crteža, grafike. . .) te su umetnici, osećajući impulse savremenog sveta i umetnosti, crtež potpuno odredili do fotografske preciznosti i perfekcije. To je prouzrokovalo sasvim novo poimanje crtačkog lista. Uporedimo li jedan crtež linijom, crtež kao beleženje prvog uzbuđenja pred određenom senzacijom viđenog ili mentalnog sa crtežima novofiguracijskog crteža uočićemo velike razlike. Najočiglednija je različitost plastičnih celina crteža. Nasuprot arabesknjoj i lapidarnjoj igli linija suprotstavlja se kompleksna crtačka predstava u kojoj je list hartije najčešće ispunjen do zadnjeg kvadratnog santimetra (ili je belina papira funkcionalni deo i organizam predstave) i u kojem se pored linije kao određujućeg likovnog elementa crteža, pojavljuju bogate skale crno-belih valerskih značajki a veoma često i kolorističke vrednosti. I dok je za nastajanje crteža — prvog beleženja — potrebno vreme trajanja impulsa, novi crtež se stvara u jednom dugotrajnijem procesu. Taj je nastanak identičan nastanku slike. Za crtanu predstavu konačnog oblika umetnik često pravi skicu, koristi fotografski predložak, vrši nanošenje određenih valerskih vrednosti u smislu „podslikavanja“, nisu retke ni kolažne aplikacije . . . U svemu je to jedan dugotrajniji proces u kojem je mogućnost sagledavanja znatno veća od trenutnog reagovanja na određenu senzaciju. U integritetu tog procesa afirmišu se tendencije da se crtežom izrazi konačni umetnički stav i „poruka“.

Identičnošću stvaralačkog akta i krajnjeg plastičnog produkta stvoren je jedan novi, do sada nepostojeći odnos na relaciji crtež—slika. Sve do nedavno u istoriji slikarstva crtež je bio zavisao od slike. Sada su crtež i slika dovedeni u ravnopravnu poziciju. Zapravo, crtež je izazvao sliku. Pokušao je da je izazove upravo onim likovnim vrednostima i značajkama kojima su do sada određivani pikturalni elementi, često pri tome žrtvujući i sopstveni identitet u smislu iskonskog značenja. Da je crtež čežnja za slikom eksplicitno se potvrđuje i formatima novih crteža — od uobičajenog, često i minijaturnog lista u aktuelnom trenutku se pretenduje i izvodi veliki format poput formata slike.

U toj identifikaciji sa slikom nailazimo i na jedan bunt crtača novog senzibiliteta. Taj je bunt uperen protiv istorijske dominacije slike. Crtež, baš kao i grafika, postaje produkt jednog vremena, vremena u kojem je umetnost namenjena trenutku sadašnjem. Savremeni slikar i umetnik, manje nego njegove kolege prethodnih generacija razmišlja o budućnosti, o projekciji svog dela u budućem vremenu. Njega interesuju impulsi savremenog življenja, on na njih reaguje ali istovremeno poseduje pretenzije da i sam svojim umetničkim izdelkom prouzrokuje određeni impuls na svedoka-posmatrača i da na taj način ne obeležava svoju epohu nego da aktivno učestvuje u sopstvenoj svarnosti. U jednoj ovakvoj konstataciji se nalaze i koreni prisutne „anđazovanosti“ učesnika izložbe, bilo da je svest stvaraoaca usmerena ka „komentarisanju“ određenih pojava savremenog sveta, bilo da je umetničko delo samo po sebi proizvod sveta u kojem je nastalo.

Današnji moderni umetnik, u ovom slučaju pre svega crtač, reaguje na aktuelnosti svog trenutka i sav svoj stvaralački potencijal usmerava ka realizaciji sopstvenih razloga. Osećajući svoje vreme, vreme u kojem vizuelna komunikacija ponajčešće oličena u obliku štampane fotografske slike dominira odnosima među ljudima, umetnik odbacuje tradicionalnu sliku u kojoj je sve do nedavno dominirao neprikosnoveni odnos likovnih elemenata, i crtačkom akcijom strpljivo interpretira sopstveni doživljaj i sopstvene namere, prezentira nam ih crtežom kompleksne plastične celine i baš u tom smislu poznatoj Engrovoj maksimi „Crtež je poštenje umetnosti“ dodeljuje jedno novo značenje, jedan novi smisao.

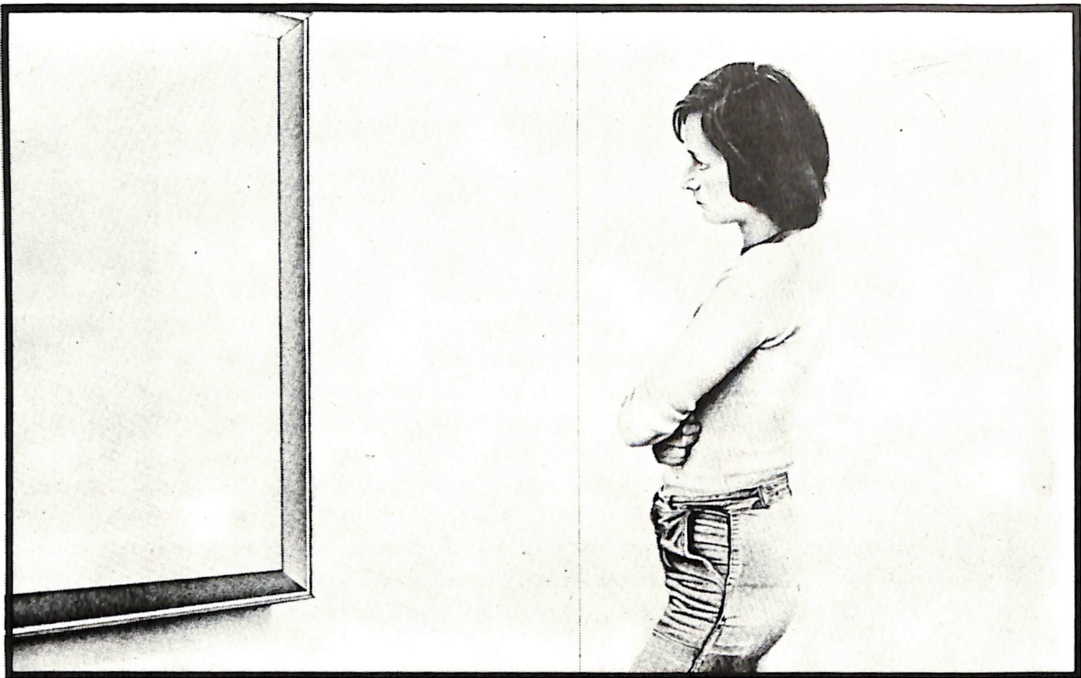
Sava Stepanov

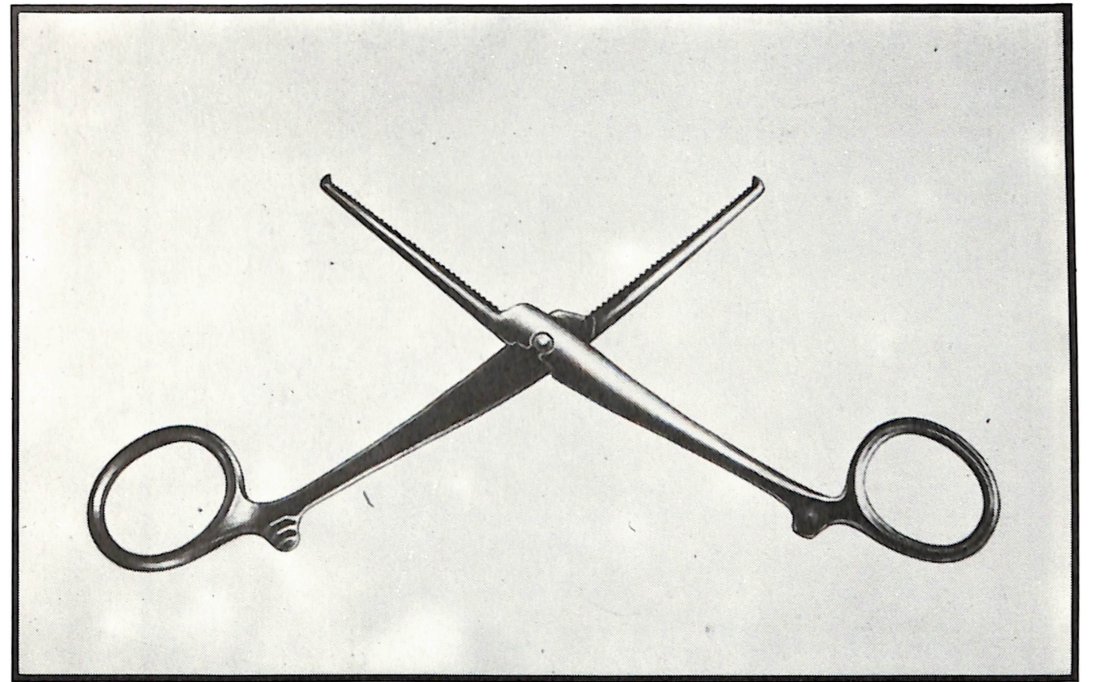
ANASTASOV

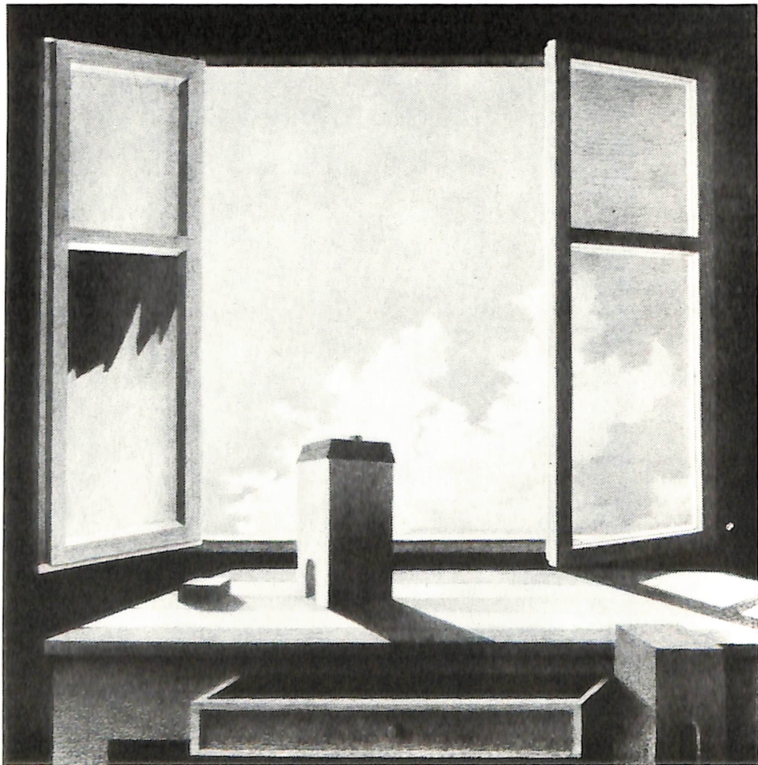
BENČIĆ

BLANUŠA

DAMJANOVSKI

BOGDANOVIĆ

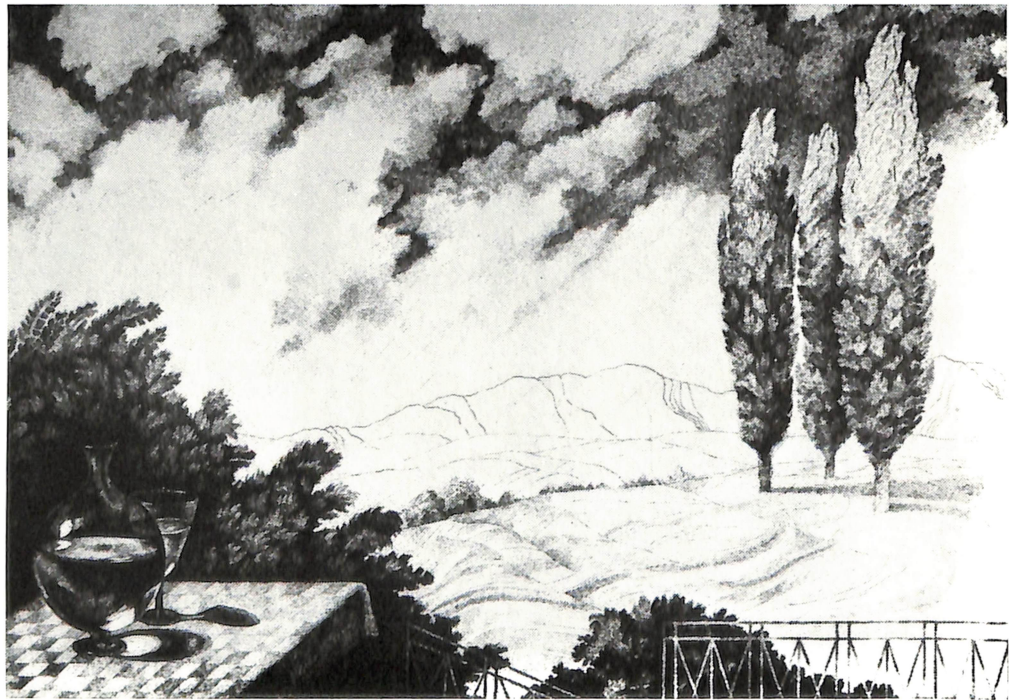

DEPOPE

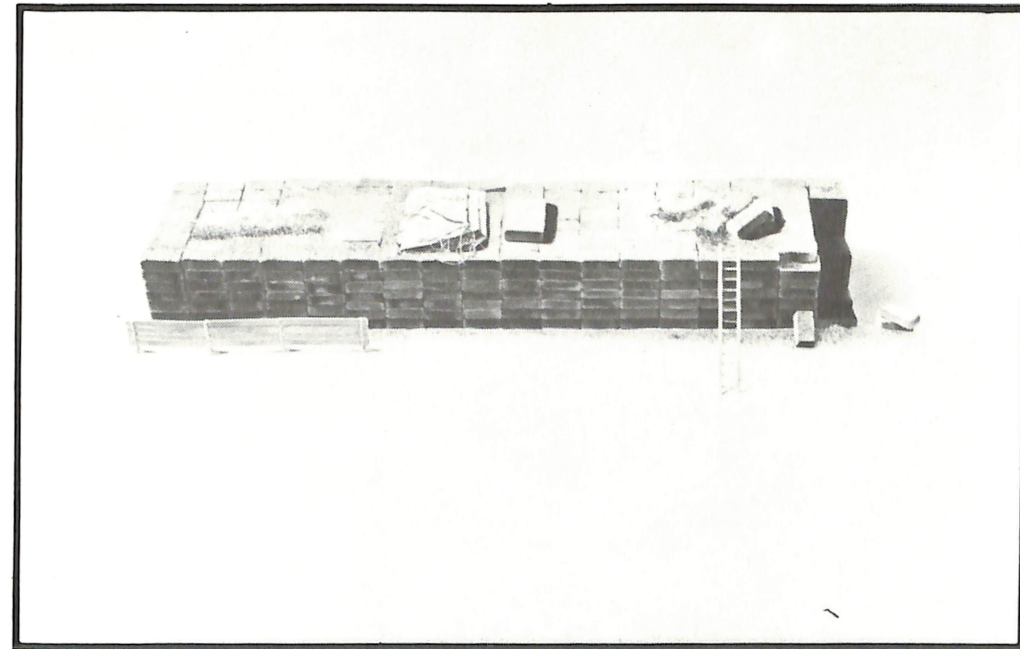

JAKELIĆ

JOCIĆ

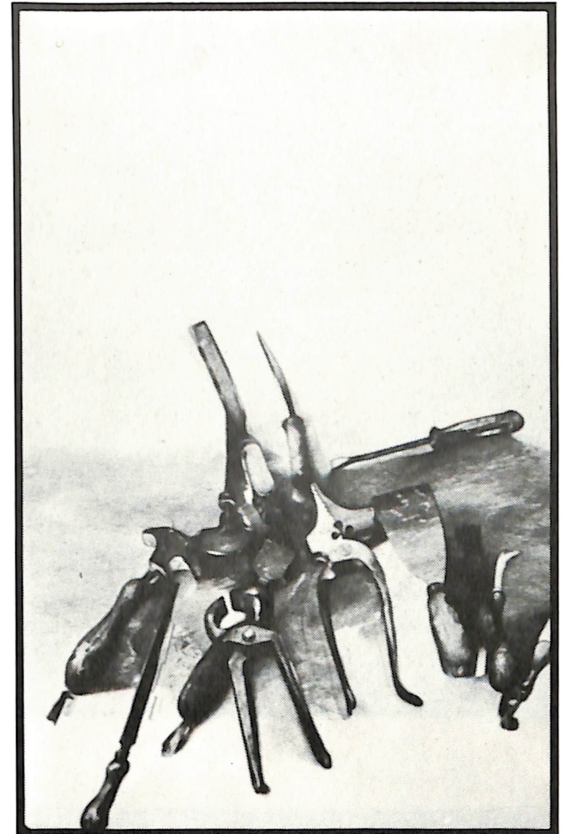
KRAGULJ

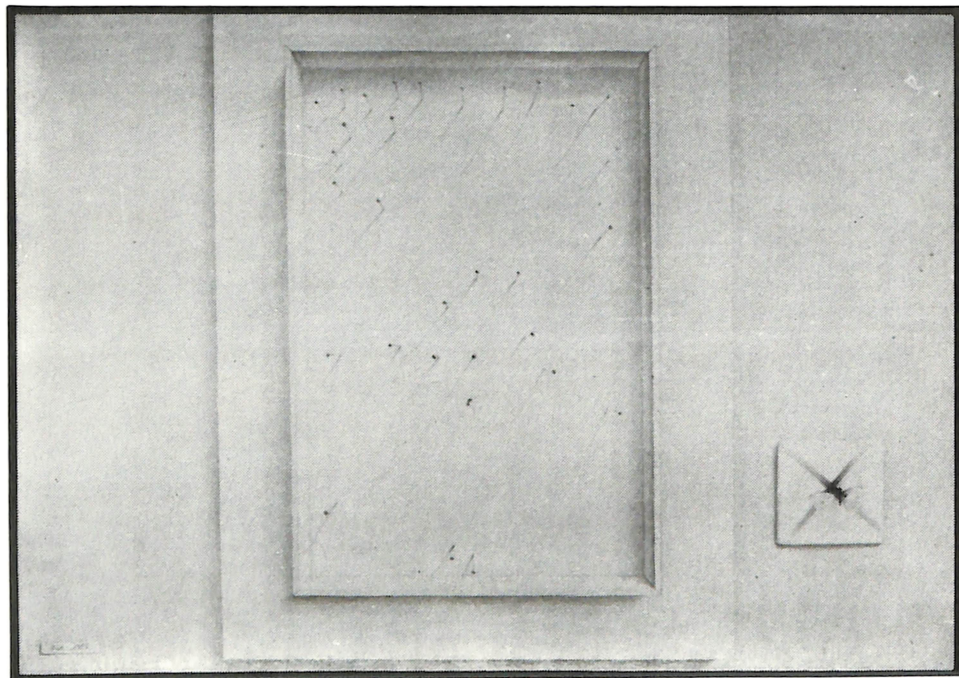

LALIĆ

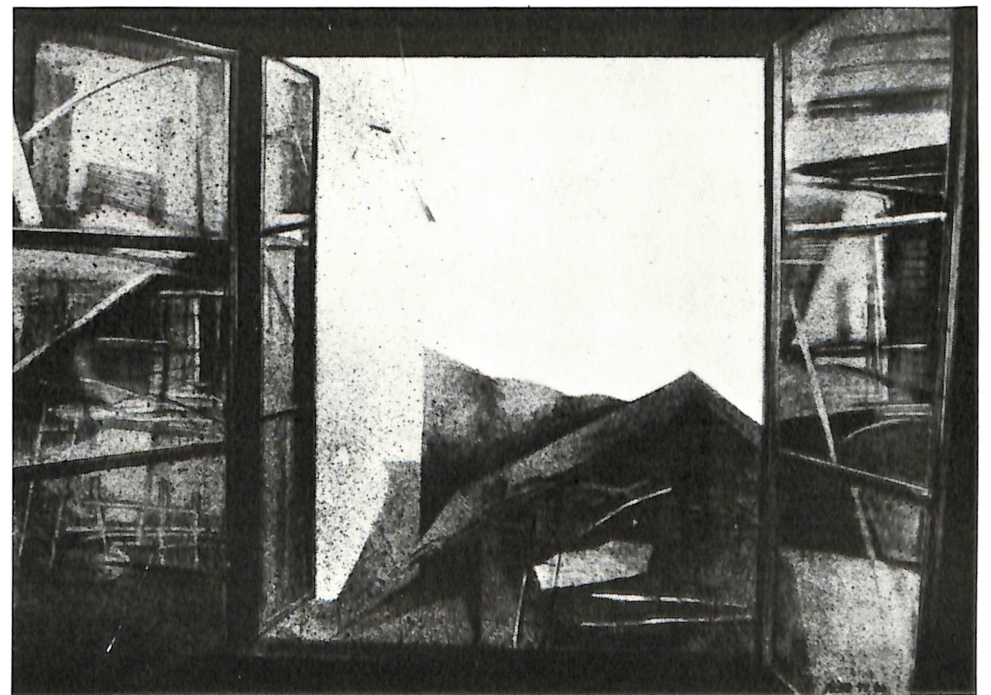
OBRALIĆ

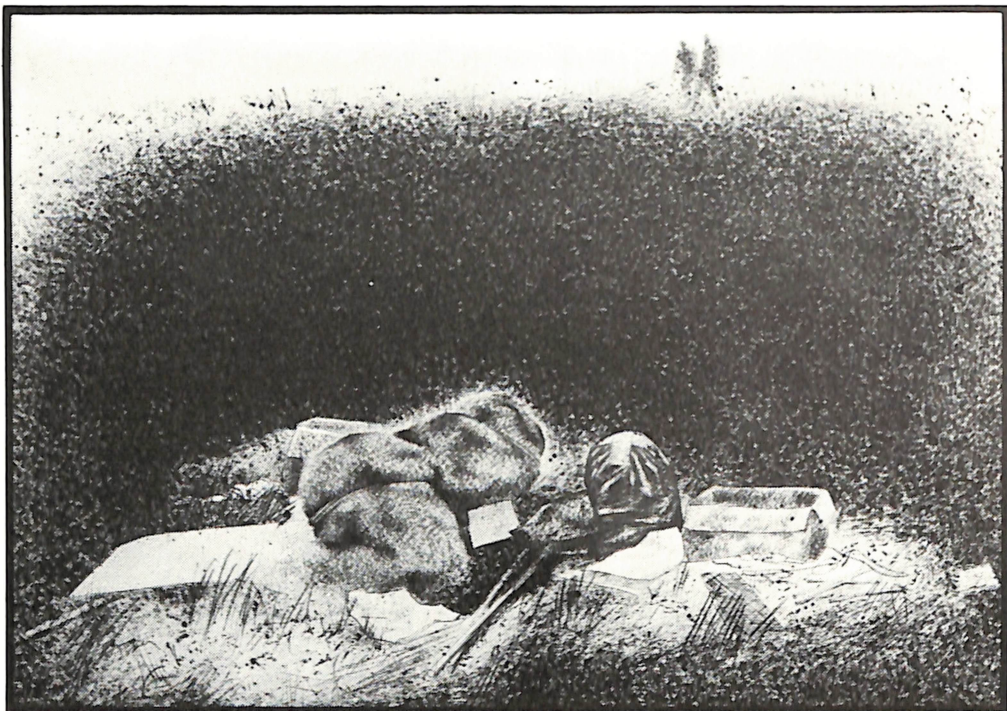

LULOVSKI

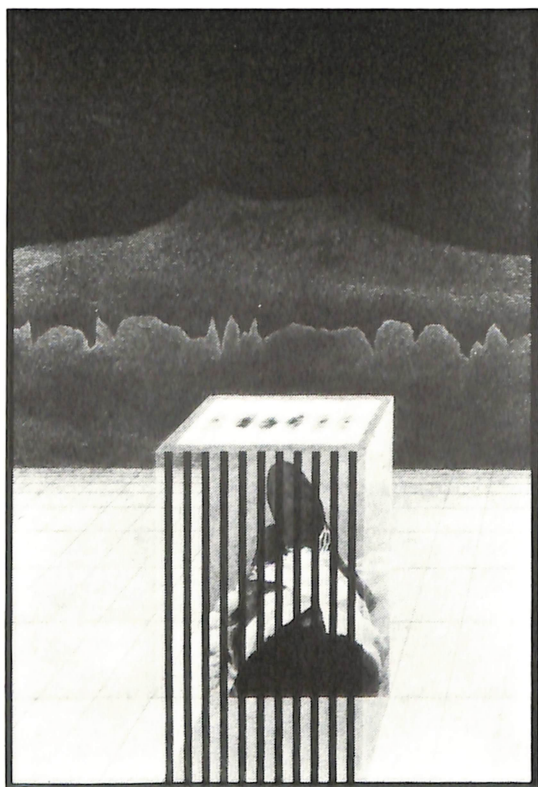
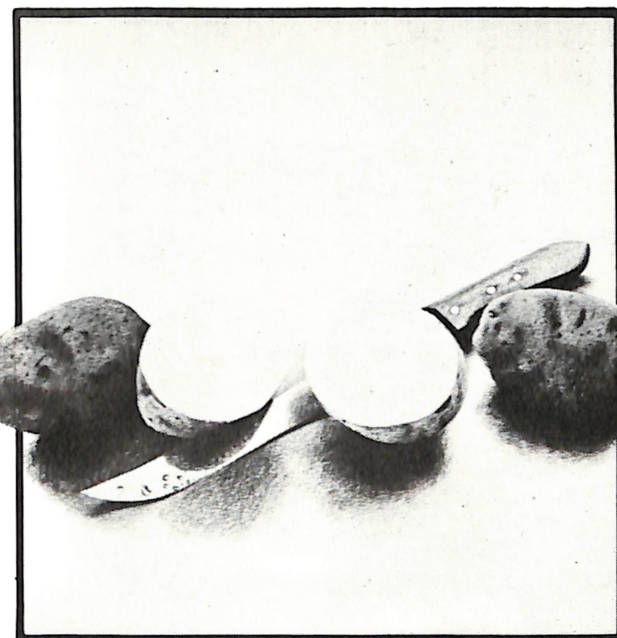
BASTA-RAKIDŽIĆ

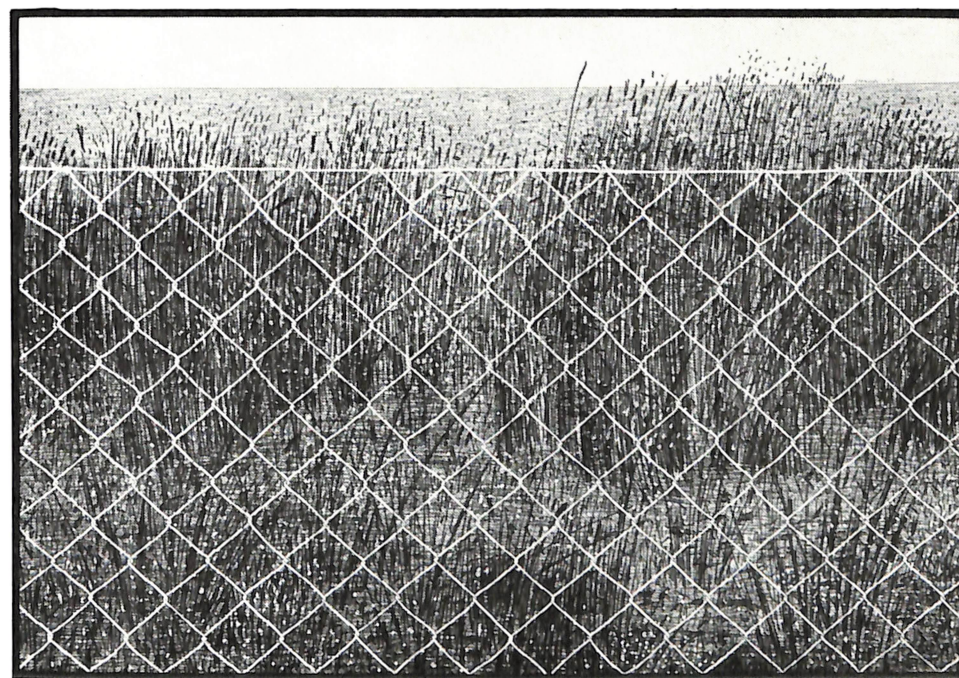
RAKIDŽIĆ

STOJIC

MILIĆ

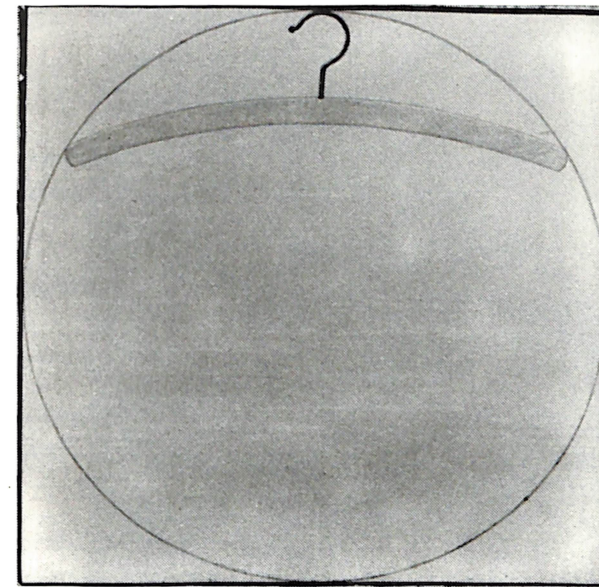
STANOJEV

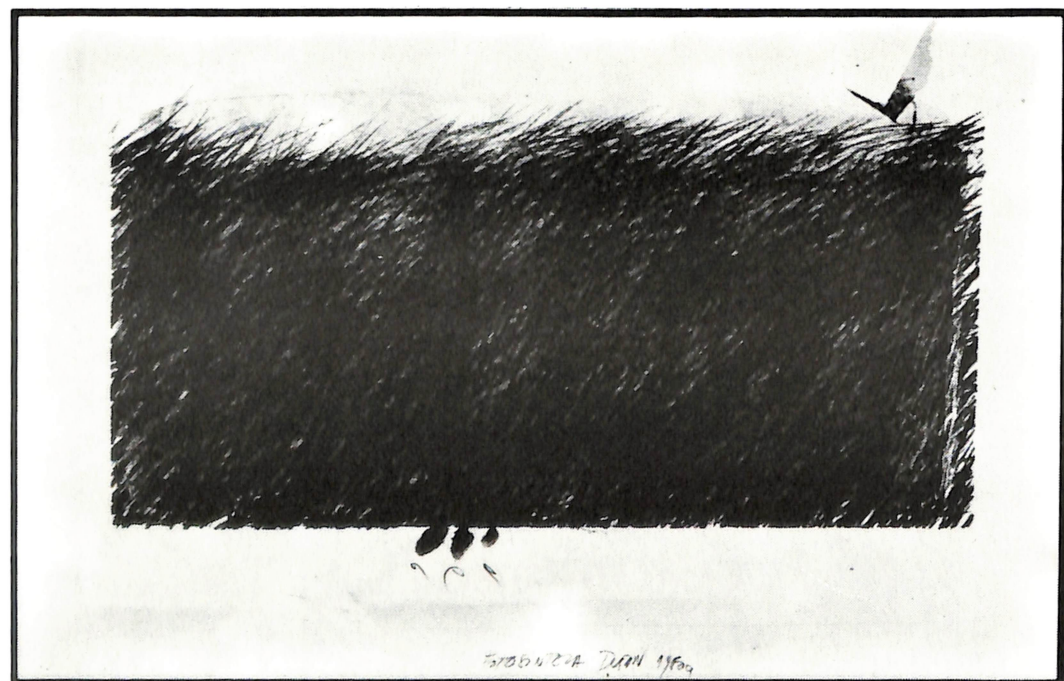
STOJKOV

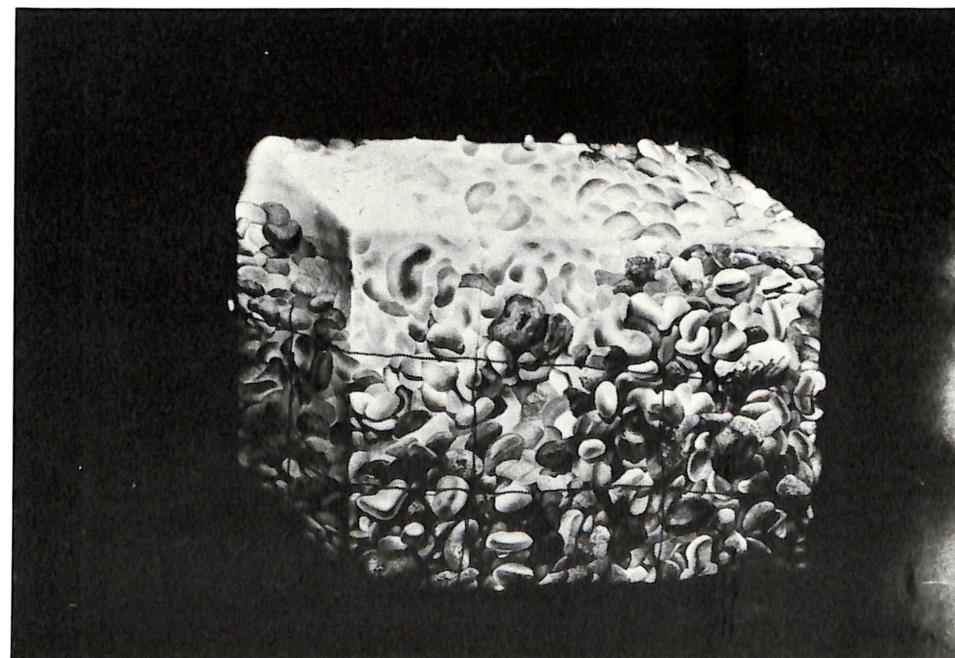
TOMIĆ

TODOROVIĆ

UNKOVIĆ

FRIŠČIĆ

IZLAGAČI

RODOLJUB ANASTASOV

Rođen 1935. godine u Skoplju. Završio Akademiju likovnih umetnosti u Beogradu.
Adresa: Skopje, Bulevar Partizanski odredi 93, I ulaz, atelje 9

BORIS BENČIĆ

Rođen 1957. godine u Kopru. Završio Akademiju likovnih umetnosti u Veneciji.
Adresa: Izola, Smareljeva 15

BERKO BERČIĆ

Rođen 1946. godine u Ljubljani. Završio Pedagošku akademiju u Ljubljani.
Adresa: Škofja Loka, Potočnikova 5

MILAN BLANUŠA

Rođen 1943. godine u Svetozarevu. Završio Akademiju likovnih umetnosti u Beogradu a poslediplomske studije u Visokoj školi lepih umetnosti u Braunšvajgu.
Adresa: Zemun, Prvomajska 25

VLADIMIR BOGDANOVIĆ

Rođen 1940. godine u Beogradu. Završio Akademiju primenjenih umetnosti u Beogradu.
Adresa: Novi Sad, Šekspirova 2

BOŽIDAR DAMJANOVSKI

Rođen 1947. godine u Beogradu. Završio Akademiju likovnih umetnosti i poslediplomske studije u Beogradu.
Adresa: Beograd, Draže Pavlovića 5

ANTON DEPOPE

Rođen 1933. godine u Skrpčičima na Krku. Završio Akademiju likovnih umetnosti u Ljubljani.
Adresa: Rijeka, R. Petrovića 2

VLADO JAKELIĆ

Rođen 1943. godine u Prugovu. Završio Akademiju likovnih umetnosti u Zagrebu. Bio saradnik Majstorske radionice Krste Hegedušića.
Adresa: Zagreb, Srednjaci 24/VIII

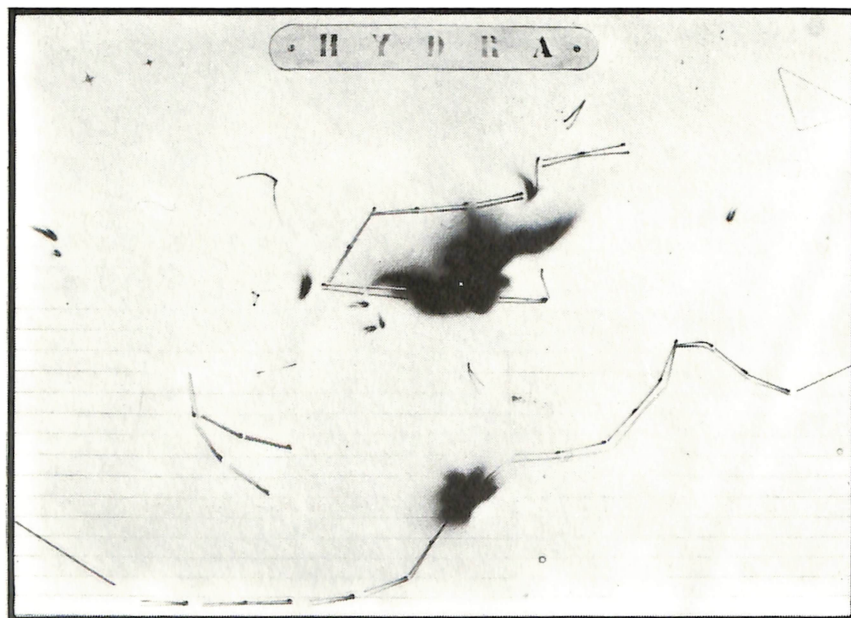
GORDANA JOCIĆ

Rođena 1943. godine u Beogradu. Završila Akademiju likovnih umetnosti u Beogradu.
Adresa: Novi Beograd, Bulevar Lenjina 185

MILAN KEŠELJ

Rođen 1949. godine u Savinom Selu. Završio Školu za primenjenu umetnike u Novom Sadu.
Adresa: Sremska Kamenica, Jovana Jovanovića Zmaja 1

CVETKOVIĆ

RADOVAN KRAGULJ

Rođen 1935. godine u Prijedoru. Završio Akademiju likovnih umetnosti u Beogradu i Central School of Arte Carft u Londonu kao stipendista britanske vlade.

Adresa: Paris 75018, 24 rue Norvins

RATKO LALIĆ

Rođen u Dolipolju 1944. godine. Završio Akademiju likovnih umetnosti i poslediplomske studije u Beogradu.

Adresa: Visoko, Kuta b.b.

TANAS LULOVSKI

Rođen 1940. godine u Želevu. Završio Institut za likovne umetnosti u Bukureštu a specijalizaciju u Rimu.

Adresa: Skoplje, Bulevar Partizanski odredi br. 115, blok VI—III/10

ZDRAVKO MILIĆ

Rođen 1953. godine u Labinu. Završio Akademiju likovnih umetnosti u Veneciji.

Adresa: Labin, Matije Vlačića 9/1

SLOBODAN NEDELJKOVIĆ

Rođen 1952. godine u Novom Sadu. Završio Fakultet likovnih umetnosti u Beogradu.

Adresa: Novi Sad, Miše Dimitrijevića 2a

SALIM OBRALIĆ

Rođen 1945. godine u Maglaju. Završio Akademiju likovnih umetnosti i poslediplomske studije u Beogradu.

Adresa: Sarajevo, M. Džudže 10

DANICA BASTA-RAKIDŽIĆ

Rođena 1951. godine. Završila Fakultet likovnih umetnosti i poslediplomske studije u Beogradu.

Adresa: Beograd, Bulevar revolucije 90, Kaluđerica

JOVAN RAKIDŽIĆ

Rođen 1944. godine u Dobrici. Završio Akademiju likovnih umetnosti i poslediplomske studije u Beogradu.

Adresa: Beograd, Bulevar revolucije 90, Kaluđerica

MILAN STANOJEV

Rođen 1938. godine u Srbobranu. Završio Akademiju likovnih umetnosti i poslediplomske studije u Beogradu.

Adresa: Novi Sad, Igmanska 12

MIRKO STOJIĆ

Rođen 1942. godine u Donjoj Rašenici. Završio Akademiju likovnih umetnosti u Zagrebu.

Adresa: Zagreb, Novotnog 4

DRAGAN STOJKOV

Rođen 1951. godine u Somboru. Završio Akademiju likovnih umetnosti u Veneciji.

Adresa: Sombor, Čitaonička 22

DUŠAN TODOROVIĆ

Rođen 1945. godine u Kragujevcu. Završio Akademiju likovnih umetnosti i poslediplomske studije u Beogradu.

Adresa: Novi Sad, Trg Neznanog junaka 6/1

VLADIMIR TOMIĆ

Rođen 1948. godine u Bečeju. Završio Fakultet likovnih umetnosti i poslediplomske studije u Beogradu.

Adresa: Pančevo, Moše Pijade 120

MILIVOJ UNKOVIĆ

Rođen 1944. godine u Nevesinju. Završio Akademiju likovnih umetnosti i poslediplomske studije u Beogradu.

Adresa: Sarajevo, M. Džudže 20

IVO FRIŠČIĆ

Rođen 1937. u Velikom Korenovu kraj Bjelovara. Završio Akademiju likovnih umetnosti i poslediplomske studije u Zagrebu.

Adresa: Zagreb, Baburičina 20

ALEKSANDAR CVETKOVIĆ

Rođen 1949. godine u Aleksincu. Završio Akademiju likovnih umetnosti i poslediplomske studije u Beogradu.

Adresa: Beograd, Lole Ribara 5